

2020, een jaar met veel **V-krachten**

In het jaar 2020 **verwonderden** vele mensen zich over de natuur bij hen om de hoek. We moesten immers vooral in onze eigen regio blijven. Er bleek in Fryslân heel veel moois te ontdekken. Elders in Nederland was het soms even te druk als te veel mensen dezelfde wandeling door het bos wilden maken. Daar wisten de boswachters alles in goede banen te leiden. In Fryslân hebben we gelukkig **veel ruimte**. Natuur bleek een belangrijke plaats om te ontspannen van digitale vergaderingen, de drukte thuis en de zorgen over het **coronavirus**. Er werd veel gewandeld, gefietst en gevaren. Het was door het virus ook een jaar van **volhouden** en veel **veranderingen**. Als Ledencommissie (Lc) hadden we een mooie voorjaars-ledenbijeenkomst georganiseerd. Die moesten we afblazen. We leerden het gemak van digitaal **vergaderen**. En de samenstelling en omvang van de Lc **veranderde**.

Ook in de beheereenheid was er **verandering**. Chris Braat **vertrok** als gebiedsmanager. Enit Scholtens heeft nu de leiding over de samengevoegde beheereenheden 'Friese weiden en wadden' en 'Noordenveld': één beheereenheid voor alle Friese NM-gebieden. Het centrale kantoor van Natuurmonumenten **verhuisde** per 1 januari 2021 van 's Graveland naar Amersfoort.

Natuurlijk was er ook veel **verdriet** dit jaar. Veel weidevogels brachten geen jongen groot en de vogelgriep maakte vele slachtoffers onder de watervogels. En in de Friese mensengemeenschap is er verdriet om alle mensen die zijn overleden aan het coronavirus.

Maar er was ook vreugde die het vermelden waard is. Het weidevogelgebied van Skrok en Skrins is uitgebreid. Er is weer een flink deel van Hegewiersterfjild vernat en ingericht voor de vogels. De zandwinning in het IJsselmeer bij Oudemirdum is door de Raad van State afgewezen. Met de mosselvisserij zijn nieuwe afspraken gemaakt over de verdere afbouw van mosselzaadvisserij op de droogvallende platen in de Waddenzee. En we slaagden er als Lc toch nog in om een ledenbijeenkomst te organiseren in de vorm van een estafettewandeling.

Kortom het was en blijft een kwestie van **veerkracht, volhouden en vooruitkijken**.

Illustration 1: C. Borrás

Wat ondernam de Ledencommissie Fryslân in 2020?

Contacten met leden en achterban

In december 2019 maakten we plannen voor een aantal ledenbijeenkomsten in 2020. Helaas moesten we de bijeenkomst in april met jaarvergadering en excursie naar het Hegewiersterfjild afgelasten vanwege de covidpandemie. Het lukte in september wel om een estafettewandeling met staande jaarvergadering bij de Slotplaats in Bakkeveen te organiseren. In het bos stonden op diverse plekken boswachters en een aantal Lc-leden. Zij vertelden elk over een aspect van het bos. De leden wandelden in kleine groepjes zelf langs deze plekken.

Het was prachtig wandelweer en een informatieve en ook gezellige bijeenkomst. Bij het begin- en eindpunt konden de groepjes leden

met een kop koffie of thee met de Lc in gesprek gaan. Juist door de kleine groepen was er meer gelegenheid om met elkaar van gedachten te wisselen en vragen te stellen dan in voorgaande bijeenkomsten. Groepsgewijs benoemden de leden Liesbeth Meijer voor een tweede termijn als ledenvertegenwoordiger.

Een themabijeenkomst binnen, die we ook in gedachten hadden, behoorde dit jaar niet tot de mogelijkheden.

Onze digitale klankbordgroep bestaat inmiddels uit zo'n 80 personen. We stelden hen drie keer vragen. De eerste keer (februari) over een hogere vleesprijs, waarin milieukosten verwerkt zitten (vleestax) en gebruik van deze opbrengst. Vrijwel al degenen die antwoordden, vonden dat terecht. Er werden wel allerlei kanttekeningen geplaatst bij het hoe en de besteding van de tax. De tweede keer (april) stelden we vragen over natuurbeleving en -recreatie in coronatijd. Uit de antwoorden bleek dat mensen in deze tijd meer de natuur opzoeken voor ontspanning en ook dat er heel veel moois te ontdekken is vlakbij huis. De derde keer (november) gingen de vragen over de zichtbaarheid en informatievoorziening van Natuurmonumenten als beweging, op beleidsmatige thema's als biodiversiteit en stikstof. Helaas was er weinig respons deze keer, maar bezoek aan de website om informatie op te zoeken bleek heel weinig te gebeuren. Meer beknopte informatie over dit soort thema's in PUUR Natuur met een verwijzing naar meer informatie op de website stelt men op prijs.

Het is fijn dat onze leden en achterban ons op deze wijze voeden met hun ideeën en meningen over diverse onderwerpen. Wij benutten deze informatie bij onze contacten met de medewerkers, het bestuur en andere Lc's van de vereniging.

Via onze digitale_Nieuwsflits informeren we de Friese leden over onderwerpen uit Friese gebieden en zaken die spelen in het werk van Natuurmonumenten. We brachten dit jaar vier keer een Nieuwsflits uit. Ook de uitnodiging voor de ledenbijeenkomst gebeurde langs deze digitale weg. Helaas is niet van alle Friese leden het e-mail adres bekend. Dat betekent dat deze leden verstoken blijven van de Nieuwsflits en de uitnodigingen voor bijeenkomsten.

Een deel van de informatie in de Nieuwsflitsen wordt aangedragen door de boswachters van NM in Fryslân. Zij hebben het meeste zicht op actuele gebeurtenissen in de gebieden. Omdat we in de Ledenraadsvergadering de Friese leden vertegenwoordigen, geven we via de Nieuwsflits ook een korte impressie van hetgeen daar besproken is. De medewerkers op het kantoor in 's Graveland/Amersfoort zorgen voor de opmaak en verzending.

Ledenraadsvergaderingen, -excursie en klankbord belangenbehartiging

Twee keer per jaar houdt Natuurmonumenten een Ledenraadsvergadering (Lr). Dat is het 'parlement' van NM. De Ledenraad is de vergadering van het bestuur met de ledenvertegenwoordigers. Van alle dertien Lc's in het land nemen ledenvertegenwoordigers deel aan deze vergadering. Wij vertegenwoordigen daar de Friese leden steeds met 3-4 personen. Dit jaar werd door de coronaomstandigheden de Ledenraad voor het eerst digitaal gehouden; een nieuw fenomeen in de geschiedenis van onze vereniging.

Ook de honderdste Lr in november was digitaal. Ter ere van dit eeuwfeestje was er een boeiende presentatie over het eerste landgoed dat NM verwierf: landgoed de Braak op de grens van Groningen en Drenthe.

Op de agenda van de Lr stonden afgelopen jaar onder andere: het stikstofdossier, de campagne 'bomen en biodiversiteit', de meerjarenverkenning, de meerjarenbegroting (die voor 2021 en volgende jaren gelukkig sluitend is) en de benoeming van enkele bestuursleden.

Ter voorbereiding van Lr-vergaderingen komen de voorzitters van de Lc's met de bestuursvoorzitter

en de directeur bijeen om de onderwerpen en aanpak van de agenda te bespreken. Ook de Friese Lc-voorzitter neemt daaraan deel. Dit jaar vonden ook deze bijeenkomsten digitaal plaats.

Wij hebben als Lc Fryslân een notitie gemaakt over hoe de Lr-vergaderingen effectiever en met meer betrokkenheid zouden kunnen worden gehouden. Na bespreking met onze collega Lc's uit Groningen en Drenthe hebben we deze aan de bestuursvoorzitter en directie aangeboden. Zij hebben hier positief op gereageerd. En mede door het (noodgedwongen) digitale bijeenkomen is een aantal van onze voorstellen al ingevoerd.

Ter voorbereiding van de Lr overleggen we steeds met onze collega-Lc's van Drenthe en Groningen. Samen bespreken we onze vragen n.a.v. de stukken en waar nodig dienen we deze vragen ook gezamenlijk in voor de Lr. Tegelijk wisselen we kennis en ervaringen uit, bijvoorbeeld over het organiseren van contacten met de leden en communicatie via nieuwsbrieven. Ook deze overleggen vonden dit jaar digitaal plaats.

De excursie van de Lr zou dit jaar naar de Markerwadden gaan. Twee keer is deze uitgesteld vanwege corona en uiteindelijk verplaatst naar 2021.

We namen met enkele Lc leden deel aan de, ook digitaal gehouden, bijeenkomsten van de landelijke NM-klankbordgroep belangenbehartiging. De eerste bijeenkomst had stikstof als onderwerp en de tweede het nieuwe natuurbeleid van de overheid. Bij deze bijeenkomsten geven medewerkers van NM actuele informatie over het thema en dragen de Lc leden meningen en suggesties aan.

De voor ons nieuwe digitale vorm van bijeenkomsten heeft als voordelen dat het reistijd en -kosten bespaart en deelname ook vanuit de uitersten van het land makkelijker in te passen is in agenda's. Maar het maakt uitwisseling van gedachten en menselijk contact niet altijd prettiger.

Samenwerking met de in Fryslân werkende beheerders

Voor de Friese gebieden van NM werkten in 2020 twee beheereenheden. De beheereenheid Noorderenveld voor o.a. het Fochtelooverveen en de Slotplaats en de beheereenheid Friese weiden en wadden voor o.a. Schiermonnikoog, Hegewiersterfjild en Skrok en Skrins. Met de medewerkers van beide eenheden hebben we goede contacten. Soms doen zij een beroep op ons en soms wij op hen. Zo hielpen enkele leden van de Lc in februari weer bij de Pake en Beppe week in het Natuurmuseum en hielp een aantal boswachters bij de organisatie van onze ledenbijeenkomst. Ook voor de mensen van de beheereenheden gold dat veel geplande activiteiten, zoals excursies, Slotplaatsfestival en Wilde buitendag, helaas niet door konden gaan. Maar voor een excursie werd creatief een alternatief bedacht.

Communicatieboswachter Hanneke volgde boswachter Sander met een camera bij alles wat hij dagelijks zoal doet in weidevogelgebied Skrok. In vier vlogs liet hij zien wat zijn werk voor de (weide)vogels omvat en voor welke uitdaging hij staat in het beheer van de gebieden. Alle vlogs met boswachter Sander zijn [hier](#) terug te zien

Vanuit de Lc nemen we deel aan de besprekingen van de plannen van de beheereenheden voor het nieuwe jaar. Ook praat de beheereenheid mee met onze planvorming. Het is belangrijk om elkaar te versterken en activiteiten op elkaar af te stemmen.

Vanuit de Lc doen we ook mee met de kwaliteitstoetsen van de gebieden. Dit zijn bijeenkomsten waarin gekeken wordt hoe de gebieden er bij liggen en of de beoogde natuurkwaliteiten gerealiseerd zijn. Voorafgaand aan zo'n toets is er met omwonenden en betrokken organisaties een veldbezoek, een schouw. Dit jaar stond de beoordeling van de diverse kleinere bosjes en gebieden in de Lytse Bouhoeke op het programma. Vanwege corona kon de schouw helaas niet doorgaan. Maar de ecooloog en boswachters hadden een uitgebreide rapportage over de gebieden opgesteld. Zij waren alle gebieden langs geweest. Op deze manier worden er dan toch leuke vondsten gedaan. In een van de bosjes stond de vrij zeldzame harde populierboleet. En in de Filenspolder bleken de grutto's toch ook dit jaar weer goede broedresultaten te hebben geboekt.

In september brachten de leden van de bestuurscommissie beheer een bezoek aan het Nationaal Park Schiermonnikoog, dat NM beheert. Zij spraken o.a. met de boeren die meer natuurinclusief gaan boeren met minder koeien, maar wel met produktie van eilander kaas. En zij bezochten begrazingsprojecten. Enkele Lc-leden waren van de partij en onderweg werd het nodige gesproken over het werk van onze Lc. Tegelijk leerden we elkaar kennen, zodat contact op een later moment makkelijker verloopt. In september nam een Lc lid deel aan de bespreking (zwaluwstaartsessie) waarbij het werk vanuit de beheereenheid en de bijdrage vanuit het hoofdkantoor daaraan op elkaar wordt afgestemd.

De Friese gebieden van Natuurmonumenten

Natuurmonumenten bezit en beheert in Fryslân in totaal zo'n 10.000 hectare natuur en het landgoed met theehuis De Slotplaats. Het zijn natuurgebieden die variëren van de wadden (Schiermonnikoog en Griend) tot weidevogelgebieden (Leonerspolder) en van bosjes (Wester Hitzumerbosk) en polders (Gooyemer- en Filenspolder) tot zeldzame hoogveengebieden (Fochtelooerveen). Het zijn gebieden waar de Noorse stern, grutto en kraanvogel broeden, waar mosselbanken liggen, de zeldzame paddenstoel verblekende wasplaat gevonden is en waar veel bezoekers genieten van de natuur.

De medewerkers van NM doen natuurlijk het allermeeeste werk voor een goed beheer van de Friese gebieden. Zij zorgen voor praktisch weidevogelbeheer, regelen maaiwerk en kadeonderhoud en afstemming met boeren en collega-organisaties. Zij organiseren activiteiten voor het publiek. Ook vanuit het hoofdkantoor behartigen mensen de natuur- en landschapsbelangen in overleg met provinciale en landelijke politiek, met belangenorganisaties en partners in de natuur en milieusector.

Een bloemlezing van de hoogte- en dieptepunten uit de Friese gebieden

Op Schiermonnikoog startte in februari, na jaren voorbereiding, de bouw van het nieuwe bezoekerscentrum het Baken. Het Baken wordt dé plek om te weten te komen wat er te beleven is, je te verdiepen in de ontwikkelingen van het eiland en het omringende water, en om leuke activiteiten te boeken. NM gaat dit samen met de VVV exploiteren.

Oostelijk van het eiland Griend is een experiment om zeegras terug te brengen in het Waddengebied positief uit de hand gelopen. Er ligt nu 170 hectare bij dit onbewoonde eilandje, het grootste zeegrasgebied van het Nederlandse Waddengebied. I.s.m. de andere natuur- en milieuoorganisaties werd met mosselsector en het ministerie een nieuw convenant afgesloten over de

mosselzaadvisserij. In 2026 mag 65% van de droogvallende platen niet meer bevestigd worden en in 2029 moet dat 100% worden. Dit gaat een belangrijke bijdrage leveren aan het herstellen van de onderwaternatuur in de Waddenzee.

Illustration 2: L. Govers

Om het leefgebied voor wad- en weidevogels verder te vergroten, is Natuurmonumenten verder gegaan met de herinrichting van percelen in het Hegewiersterfjild. De droge landbouwpercelen zijn afgegraven zodat ze natter en beter geschikt worden voor weidevogels in het voorjaar en voor wad- en trekvogels in het najaar. De afgegraven klei wordt gebruikt bij dijkversterking.

De weidevogels hadden dit jaar weinig broedsucces. Uit de tellingen blijkt dat de weidevogels wel aanwezig waren in de Friese weiden en akkers, maar dat zij veel te weinig kuikens grootbrachten om de populatie stabiel te houden. Zo kwam het broedsucces van de grutto uit in de categorie ‘slecht’. Daarmee was het een verloren jaar voor onze vogels. Als dit de komende jaren zo door blijft gaan, dan is hun toekomst ongewis.

Een groot aantal weidevogelnesten werd dit voorjaar gevolgd met behulp van camera's (gefinancierd door de provincie Fryslân). Al jaren komen er minder en minder eieren uit en met dit onderzoek moet worden vastgesteld hoe dat komt. Het is bekend dat er steeds minder geschikt leefgebied is voor weidevogels, maar er speelt meer. Te veel eieren - maar ook volwassen vogels op het nest - vallen ten prooi aan predatoren. Op de camera's bleken onder andere steenmarter, bunzing, zwarte kraai maar ook de huiskat de daders.

Een prachtig veld met wilde bloemen was dit jaar midden in het Fochtelooverveen te zien. Klaprozen, korenbloemen en kamille bloeiden uitbundig. Dit was het resultaat van bloembommen die verspreid zijn door de jongste leden van OERRR tijdens de ledendag Fryslân & Drenthe in september 2019. Het is een aantrekkelijke plek geworden voor insecten en draagt bij aan de diversiteit in het Fochtelooverveen. De plagwerkzaamheden rond de Stallaan in het Fochtelooverveen zijn zo goed als afgerond. Op verschillende plekken in het gebied is de bovenste grondlaag verwijderd om de ontwikkeling van hoogveen te stimuleren en meer diversiteit te creëren.

In het Friese natuurmuseum waren in februari weer de “pake beppe” dagen, die natuurlijk vooral bedoeld zijn voor de pake- en beppesizzers (de kleinkinderen). Ook dit keer genoten weer velen van de aangeboden activiteiten, en kon NM een aantal nieuwe Oerr-leden (kinderen) verwelkomen. Helaas kon vanwege de tweede golf coronabesmettingen de Wilde buitendag niet doorgaan. Deze dag is speciaal voor alle Oerrleden en andere kinderen om de natuur op speelse wijze te verkennen. Hopelijk kan dat in 2021 wel weer.

De Ledencommissie (Lc) Fryslân

Als Lc vergaderden we een beperkt aantal keren fysiek (maar op gepaste afstand), maar merendeels digitaal. En via mail en telefoon werd veel uitgewisseld en samengewerkt.

Ons Lc-lid en ledenvertegenwoordiger Hans van Baaren verlegde zijn prioriteiten; hij trad terug. We zullen hem missen. Maar gelukkig is er al vernieuwing te melden. Harm Buchholtz en Michiel van Veen zijn aan het warm lopen. Ze draaien beiden al mee in de Ledencommissie. We hopen dat ze ledenvertegenwoordigers willen worden en dat de Friese leden hen willen benoemen. Want we hebben inmiddels twee vacatures, omdat er nu zes Friese ledenvertegenwoordigers benoemd mogen worden. Men kan maximaal twee termijnen ledenvertegenwoordiger zijn. Daarom is aanvulling van de gelederen steeds belangrijk.

De Lc Fryslân bestaat op 31 december 2020 uit:

Jur Teeders, ledenvertegenwoordiger sedert 2014, (2e termijn tot 2022), voorzitter Lc
Liesbeth Meijer, ledenvertegenwoordiger sedert 2016, (2e termijn tot 2024), secretaris Lc
Hubert Oversteegen, ledenvertegenwoordiger sedert 2018, (1e termijn tot 2022), financiën Lc
Bert Lenten, ledenvertegenwoordiger sedert 2019 (1e termijn tot 2023), Lc lid
Harm Buchholtz, Lc lid
Michiel van Veen, Lc lid